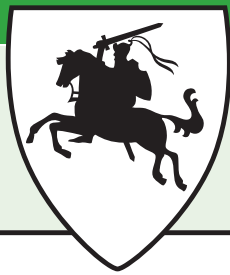

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Laimingas gali būti ir Lietuvoje

Iš pokalbio su Panevėžio lėlių vežimo teatro direktoriumi ir režisieriumi Antanu MARKUCKIU supratau, kad žmogaus laimei nereikia daug. Tereikia, kad norėtum eiti į darbą ir norėtum grįžti namo. Kai pastarąjį kartą kalbėjomės, režisierius guodėsi, jog teatrui sunku. Aktoriai emigruoja, baigia išsivažinėti, o prisikviesti jų negali - iš sostinės į Panevėžį niekas nesiveržia. Šiandien režisieriaus balsas skamba visai kitaip, nes aktorių problema išspręsta. Turi penkis profesionalius aktorius iš Ukrainos - keturis iš Kijevo, vieną iš Charkovo. Kai nusprendė ten ieškoti, norinčių atsirado gal šešios dešimtys. Tad beliko tik atsirinkti. „Aš seniai buvau toks laimingas“, - pakylėtai kalba teatro vadovas. Tad pokalbį su H.K.Anderseno premijos laureatu A.Markuckiu ir pradėjome nuo ukrainiečių.

- Kiek ta laimė gali tęstis? Jūs, be abejonės, kalbatės apie ateitį, kiek ilgai ukrainiečiai nusiteikę čia dirbti?

- Šiai dienai jiems patinka, jie gauna normalius atlyginimus, pasijuto žmonėmis, gyvena normaliai. Savivaldybė jiems davė butą. Geri žmonės padėjo butą apstatyti baldais. Pakako paskelbti, ko mums reikia, tuoj atsiliepė daug žmonių. Vieni dovanuoja skalbimo mašiną, kiti šaldytuvą, dar kiti virtuvinius baldus. Per savaitę viskas buvo apstatyta. Žinant, kas darosi Ukrainoje, jiems čia yra puiki, kultūringa, rami šalis. Visi lanko vairuotojų kursus. Aleksandras jau žvalgosi namuko nusipirkti. Jie labai taupo, dalį pinigų siunčia namiškiams. Kad jausčiau kažkokį nerimą dėl jų - taip nėra. Sakau, jeigu liks vienas ar du - labai gerai. Ukraina didelė, atvažiuos dar. Manau, per ketverius penkerius metus išsikristalizuos pastovi trupė. Prieš porą metų situacija buvo liūdna. Tai yra emigracijos rezultatas. Kad ir kaip būtų keista, miestas tuštėja, bet žiūrovų turime, vaikai, ačiū Dievui, gimsta.

- Ar jūsų tradicinės romantiškos vasaros kelionės su Lėlių vežimo teatru nenutrūks, kai tvirtinama, jog kaimai nyksta?

- Keliausime. Tik dabar mums pagrindinė problema tampa arkliai. Arklių darbui mažai kas belaiiko. Mūsų rėmėja Krakų bendrovė nebeturi. O vežimui traukti reikia porinių, kad būtų iš vienos bandos. Dabar ūkininkai taip apsodina laukus įvairiomis kultūromis, kad nelabai kur yra arkliai ganyti. Anksčiau bent prie fermų prižiūdavo, dabar ir tų fermų nebėra. Todėl rimtai galvojame apie garvežį, kuris galėtų tempiti mūsų vežimą.

- Jūs kaip retas kitas tose kelionėse matote provinciją. Ką pastebite?

- Kaimai tuštėja labai stipriai. Aš

Jaunius Pocius nuotr.

žiuoji pro sodybą, žinai, kad gyvena žmonės, buvo bobutė, buvo senelis, priimdavo, šnekėdavomės. Dabar važiuoji - langai išdaužyti, žolė iki palangių užaugusi, niekas nebegyvena. Išvada - senukai numirė, vaikai nebeatvažiuoja. Per tiek metų Pandėly (Rokiškio r.) gal keturis kartus esame vaidinę. Įvažiuodavo me turgaus dieną, subėgdavo minia žmonių. Senukai priedavo, žiūrėdavo, kaip tas mūsų vežimas padarytas, kur čia stabdys, kokie arkliai, kokie pakinktai. Apžiūrinėja, kaip arkliai pakaustyti, kokios kanopos. O dabar įvažiuojame - tuščias miestelis. Sustojame, išsilankstome, susitvarkome, įjungiamo muziką - tuščia. Galvojame, nebus žiūrovų. Prieš pat dvyliktą subėgo, pažiūrėjo spektaklį, po penkių minučių vėl tuščia. Anksčiau vaikai stovėdavo, laukdavo, o po spektaklio bėgdavo paskui vežimą dar porą kilometrų prašydami pavežti.

▶ Ateis toks momentas, kad ateis balsuoti absoliučiai visi. Net numirę atsikels ir tie nueis balsuoti

- Kas pakeitė tuos žmones?
- Toks įspūdis, kad žmonės apėmusi apatija. Jie užsidarė kiekvienas savo namelyje. Turbūt jaučiasi nesaugūs. Jų namai tampa jų tvirtovė. Gal dėl to, kad žmonės labai daug neigiamo mato. Mato televiziją, girdi Seimą, kas darosi Vyriausybėje, galų gale pasaulyje. Žmonės gal išsigandę. Nežino, kas bus ryt. Nes kiekvieną dieną kažkas brangsta, vyksta kažkokie skandalai, kiekvieną dieną kažkokius vaikus atima arba negrąžina. Todėl žmonės užsidaro savo namuose, įsijungia savo kompiuterius, telefonus, įlenda į internetą, kur sėdi dienomis ir naktimis.

▶ Aš galvoju, kad bet koku atveju viskas eina į gerąją pusę

gu žurnalistai kažką iškniso apie valdžią, ir viskas kaip ant delno, jiems sako: ne, mes nieko nepažeidėm. Jauti, kad negalima nieko padaryti. Iš ekranų liejasi daug demagogijos. Aš, kaip kultūros žmogus, nebetikiu, ką daro Kultūros ministerija. Kaip dirbs naujasis ministras, nežinau. Bet artėja kovo 27-oji, Teatro diena. Bus teikiami „Auksiniai scenos kryžiai“. Pristatėme porą savo spektaklių. Mūsų paprašė informuoti, kada vaidinsime tuos spektaklius. Anksčiau atvažiuodavo kritikai, pažiūri ir paskui sprendžia, vertas ar nevertas to kryžiaus. O dabar turiu užpildyti paraišką ir vaizdo medžiagą nusiųsti. Tai ką, kamerą pastatei, nufilmavai ir viskas? Tai kaip jie vertins? Per-

projektai... Kai matai sąrašus, kas gavo ir kas negavo rėmimo, - vėl nebetiki.

- Ir ateinantys rinkimai ne-teikia vilčių?

- Seimas priėmė sprendimą dėl referendumo, opozicija rėkia, kad taip vilioja rinkėjus dėl Skvernelio. O aš galvoju, kad bet koku atveju viskas eina į gerąją pusę. Ateis toks momentas, kad ateis balsuoti absoliučiai visi. Net numirę atsikels ir tie nueis balsuoti. Ir tegul eina visi. Bet jeigu išsirinks, ko neturėtų išsirinkti, paskui tegul nieko nekaltina.

- Ko jau ko, o verkšlenančių ir keikiančių savo valstybę netrūksta. Tačiau žmonės, pasivažinėję po pasaulį, sako, kad Lietuva fantastiška šalis, kad čia gera, ramu gyventi. Kodėl mes patys to nevertiname?

- Iš tikrųjų Lietuva graži šalis. Aš labai daug apvažinėju ir niekur kitur nenorėčiau gyventi. Man čia gera. Turiu problemą iš serijos „gyveno kartą nesveikas berniukas, jis buvo ligonis dėl to, kad jis dirbo teatre“. Apie save taip sakau, nes truputėlį jautriau, per daug skaudžiai į viską žiūriu. Jeigu būčiau koks kelininkas, dirbčiau su kastuvu, būtų kitaip. Bet iš tiesų man čia labai gera. O kad visi perpykę, gal tai mūsų prigimtis. Gal turi ta karta išmirti. Kai liks Nepriklausomybės karta, gal ji kitaip į viską žiūrės. Mes buvome pripratę prie aiškumo, sėslumo, viską žinojom kelerius metus į priekį. Bet pasaulis keičiasi. Tik gaila, kad kažkas žmonėse yra užmušta. Užmuštos kažkokios bendražmogiškos ląstelės smegenyse. Kartais atrodo, kad pasaulis išprotėjo. Mes

Dabar visi sintetiniai, blizgantys, toks įspūdis, kad žmonės nebegyvena, nebebežda, nebevalgo lašinių su kaimiška duona. Kad žmonės liko be kvapo, be spalvos. Kartais mano darbuotojai atsineša žurnalų. Iš nuotraukų matai, kad sostinėje buvo kažkoks renginukas. Žiūri - stovi dviese. Gali suvokti, kad tai vyras ir moteris, bet nebesupranti, kuris yra vyras, kuris yra moteris. Ir ar iš viso, ar ten moteris, ar ten vyras. Būtuliniai veidai, rūbai kažkokie nepatogūs. Tokiems žmonėms, aišku, labai svarbu, kokioje mašinoje jie sėdi... Keisti tie žmonės. Aš visada sakau, jeigu aš mirsiu, mirsiu ne dėl ligos. Aš mirsiu iš nuostabos, kad taip gali būti.

- Ko reikia žmogui, kad jis būtų laimingas?

- Aš nežinau, ko reikia kitiems. Žinau, ko man reikia. Aš labai noriu su kaimynais bendrauti. Jie paprastai žmonės, primityvūs kaip dvi kapeikos. Bet man gera nuo jų paprastumo. Man su jais gera būti kaimiečiu. O būti kaimiečiu, kaip aš suprantu - būti laisvu, tikru žmogumi. Aš labai namų pasiilgstu. Pusantro hektaro žemės mano, pusantro hektaro dangaus mano, pusantro hektaro žvaigždžių - mano. Net kartais į tą plotą mėnulis įlenda. Vasarą išieinu iš ryto į kiemą su chalatu - lakštingalų choras. Koks šimtas lakštingalų. Aš net išmokau jas nutildyti, jeigu noriu. Paimu vamzdžio gabalą ir plaktuką - dzingt - ir visos nutyla. Kurį laiką ramu. Paskui nedrąsiai sučiulba viena, kita, trečia. Aš kalbuosi su eglėmis, kurios turi vardus. Gal ir *durnas* iš šono atrodau, bet man taip gera.

Turiu porą avelių. Žiemai atiduodu žmogui, pavasarį parsivežu. Jos manęs laukia. Paprastai guli po medžiais, kai įvažiuoju, strykteli. Šuniukai loja, vadinasi, irgi tavęs laukia, vadinasi, tu reikalingas. Duodi paėsti, jauti iš tų gyvūnų dėkingumą. Kartais pagalvoji, jeigu visi, kurie tvarko pasaulį, būtų kaip tie gyvūnai, kaip būtų gera ir lengva.

- Dabar itin populiari tema, kas bus po „Brexit“. Valdžia pranašauja, kad mūsų vėl bus trys milijonai. Ar tikite, kad bus daug grįžtančių?

- Abejoju. Mano brolis jau dešimt metų gyvena Anglijoje, turi namą, jis tikrai nebegrįš. Kada pabūni tikrai saugioje šalyje, tu matai, kad ten žmogus tikrai yra žmogus, kad jo paisoma, kad visas gyvenimas tarnauja žmogui, o ne parodymui... Dabar jie ten susinervinę, jiems sunku. Manau, daug kas grįžtų, bet bijo. Bijo dėl to, kad čia nesaugu. Kai matai, kas čia dedasi, negali būti garantuotas, kad kaimynas iš Rytų nepaleis kokios raketos. O ten ji tikrai nenukris. Nes ten jų pačių daug gyvena. Ten jų vaikai, ten jų turtai.

Ką „Brexit“ žada Lietuvai ir Europai?

Apie tai prie ŽALGIRO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskutavo Seimo narys Egidijus VAREIKIS, Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signatarai - teisininkas Egidijus BICKAUSKAS ir pirmasis krašto apsaugos ministras nepriklausomoje Lietuvoje Audrius BUTKEVIČIUS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G. JAKAVONIS: Viešojoje erdvėje esama daug informacijos apie „Brexit“. Jūs, Egidijau, jau daugelį metų atstovaujate Lietuvai Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje, ką tik pasibaigė sesija. Nemanau, kad suvažinę europarlamentarai iš visos Europos šios temos vienaip ar kitaip nepalietė. Kas vyksta dabar?

E. VAREIKIS: Ne parlamentarai, o pati britų premjerė stengiasi tą išstojimo sutartį pakeisti, modifikuoti. Vyksta toks reikišnis, kuris galbūt yra teisiškai ir numatytas Europos Sąjungos teisinėje, tačiau, kaip patirtis rodo, ir pati Europos Sąjunga nesuvaldo savo teisiųjų dalykų, pasiklysta „brūzguose“. Iš pažiūros ten trūksta vienos smulkmenos - „backstop“. Trumpai kalbant,

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

▶ Vokiečiai, prancūzai dar turi prorusiškumo, bet amerikiečių ir britų politika visuomet yra vienoda...

šiandien situacija yra tokia, kad sutartis, kurią britų vyriausybė sudarė su Europos Sąjunga britų parlamente buvo atmeta ir šiandien yra kelios išeitys. Viena iš išeičių yra tą sutartį pabandyti modifikuoti, dar šiek tiek laiko yra. Tačiau tai padaryti fiziškai yra nelengva dėl viso Europos Sąjungos mechanizmo, nes yra 27 šalys, jos privalo sutarti, yra numatytas tam tikras laikas apsišprešti. Modifikuoti sutartį įmanoma, tačiau labai sunku. Europos Sąjunga yra labai linkusi sakyti, kad nenori nieko modifikuoti, o kitas variantas - jeigu sutarties nepavyks modifikuoti, tai yra išėjimas be sutarties, kuris, žiūrėdamas, yra labai kvailas procesas. Kovo 31 d. staiga visi prabunda ir nebeatpažįsta Didžiosios Britanijos piliečių, neatpažįsta jų pasų, negalioja prekybos sutartys. Yra numatytas pereinamasis laikotarpis, tačiau jeigu nėra sutarties, tai neišvengiamai, kaip tai pereinamajam laikotarpiui reikia įgyvendinti. Kitaip tariant, po kovo 31 d. mes apsimetame, kad Britanija yra kaip koks Somalis, nežinoma šalis, ir tai gali sukelti labai neaiškių dalykų. Bet tikiu, kad dar

yra likę sveiko proto ir nebus leidžiama Didžiosios Britanijos traktuoti kaip trečiojo pasaulio šalies. Mano nuomone, paskutinę naktį bus priimtas koks nors laikinas kompromisinis susitarimas, kad nebūtų absoliutaus chaoso. Visa tai, kas vyksta, rodo, kad Europos Sąjungos teisė ir gebėjimas susitarti yra labai riboti. Kita vertus, Jungtinės Karalystės valdžios atstovai nelabai žino, ko jie nori. Visi apeliuoja į visuomenės nuomonę, į visuomenės lūkesčius, o tie lūkesčiai taip pat yra nelabai aiškūs. Vyksta natūralus procesas, rodantis, kad jam nebuvo tinkamai pasirušta. Vis dėlto Europos Sąjunga mano, kad tas procesas privalo įvykti pagal teisę, bet geriau būtų, jeigu jo išvys nebūtų.

G. JAKAVONIS: Situacija, apie kurią kalba ponas Vareikis, man kažkuo priminė 1988-1990 metų situaciją, kai Lietuva ketino išeiti iš Tarybų Sąjungos. Ar matote paralelių?

E. VAREIKIS: Mechanizmas čia yra aiškiai apibrėžtas, bet sunku tą įgyvendinti.

E. BICKAUSKAS: Velniskai sudėtinga situacija, to negalima lyginti. Tarybų Sąjungos Konstitucija tuo metu apibrėžė pačią išstojimo galimybę, bet to mechanizmo nebuvo. Paskui jis buvo sukurtas. Mes labai garsiai prieštaravom prieš bet kokį mechanizmą. Aš galiu tik paspėti, ir manau, kad kovo 31 d. neįvyks tas *de facto*, terminas bus atidėtas ir pagalvota,

A. BUTKEVIČIUS: Donaldas Trampas niekada neslėpė, kad yra Europos Sąjungos priešas.

E. BICKAUSKAS: Prieš pokalbį, Gediminai, man užsiminėte apie mūsų tautiečius. Galiu pasakyti tokią ezezišką mintį: demokratija yra pasirinkimo laisvė, jie pasirinko Britaniją, tad būkite malonūs. Galbūt mes ir ne pati geriausia valstybė, kuri užtikrina savo piliečiams gerą gyvenimą, galbūt jiems čia nesudarėme gerų sąlygų, bet jie pasirinko tą variantą ir taip yra.

G. JAKAVONIS: Kaip tik girdejau per radiją informaciją, kad 20 proc. mūsų tautiečių, kurie gyvena Didžiojoje Britanijoje, nesiruošia grįžti į Tėvynę.

E. BICKAUSKAS: 26 proc. kategoriškai nesiruošia, o 50 proc. - priklausomai nuo sąlygų. Kaip jau minėjau, nematau dėl to labai didelės problemos. Nei man, nei jums nereikėtų kvairinti galvos, kaip užtikrinti jiems komforto sąlygas. Jie pasirinko tą variantą. Mes, likę Lietuvoje, pasirinkome galbūt mažiau komfortišką gyvenimą, bet patikimesnį.

G. JAKAVONIS: Gerbiamas Audriau, buvo paminėta Rusija, Kinija, Didžioji Britanija, Jungtinės Amerikos Valstijos, tačiau mano ir pono Vareikio patirtis Europos Taryboje rodo - britai kalba Amerikos lūpomis. Vokiečiai, prancūzai dar turi prorusiškumo, bet amerikiečių ir britų politika visuomet yra vienoda...

A. BUTKEVIČIUS: Kas jums sakė, kad Amerika ir Didžioji Britanija yra du atskiri kūnai? Reikia žiūrėti į istoriją, reikia žiūrėti į gelmę. Tai yra labai artimų žmonių valdomos valstybės, kurios ilgą laiką turėjo identiškus interesus ir juos realizuodavo. Ar Didžiosios Britanijos išėjimas silpnina Europos Sąjungą, ar ne? Noriu užduoti klausimą: kokią Europos Sąjungą? Tą, kuri yra mums matoma šiandien, kuri telpa europiniuose masteliuose, ar tą, kuri iš esmės yra planuojama? Mes visi kalbame apie „Brexit“, nes mums yra primestas šis terminas ir jis primestas todėl, kad užmaskuoti visai kitą procesą. Turėtų būti „Brepush“, arba kitaip sakant, Britanijos išsiskyrimas iš šio reikalo. Pažvelkime į netolimą istoriją: kai britai šeštojo dešimtmečio pradžioje pareiškė norą stoti į Europos Sąjungą, jiems du kartus buvo atsakyta, nes buvo suvokta, kad tai bus iš esmės Jungtinių Amerikos Valstijų žaidimas ir Europa bus vairuojama Didžiosios Britanijos. Tik šeštojo dešimtmečio pabaigoje - septintojo dešimtmečio pradžioje Didžioji Britanija atsidirė Europos Sąjungoje. Ir ką mes turime? Turime tą patį vaizdą. Britų ir JAV interesai sutampa, daugeliu atvejų sutampa ir mūsų interesai, kadangi jie vieninteliai, kurie išnaudoja Baltijos valstybių neteisėtose okupacijose kortą, o mums paskelbus Nepriklausomybę gana anksti pradeda su mumis draugystes. Jie visuomet turėjo sa-

vo žaidimą, kuris skyrėsi nuo vokiečių ir prancūzų. Žvilgtelkime, koks tai žaidimas. Visas XIX a., kaip žinome, yra didžioji priešprieša, t.y. Rusijos ir Didžiosios Britanijos, dviejų imperijų, tarpusavio svarbių įvykių seka, kuomet britai manipuliavo Rusijos politika, jau nekalbu apie Antrąjį pasaulinį karą, apie VČerčio efektyvią veiklą, įveliant Rusiją į karą su Vokietija. Visą laikotarpį vienoje pusėje yra Rusija, Vokietijos ir Prancūzijos gali mo aljanso tikimybė, kitoje pusėje - britų efektyvi politika, neleidžianti šiam aljansui įvykti. Kaip tik tokia-

Egidijus BICKAUSKAS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, teisininkas

▶ Jeigu mes Rusiją prisileisime arčiau, ar ji „suvalgys“ Europą, ar mes ją „suvalgysime“?

me kontekste reikia matyti, kas vyksta šiandien su „Brexit“. Natūralu, kad vėl siekiant Rusijai gelbėti iš susidariusios situacijos, jai apsimoka labiau integruotis į Europą, yra vykdomi jos įvairūs susitarimai su šiandien Prancūzija ir Vokietija. Britai lieka vieninteliai, kurie Europos Sąjungoje palaikė pozicijas, svarbias mūsų saugumui. Nežinant šio konteksto ir nematant, kad iš esmės tai yra Prancūzijos, Vokietijos ir Rusijos suartėjimo procesas iš vienos pusės ir britų numetimas nuo svertų - iš kitos pusės, suvokta, kas darosi, yra labai sudėtinga.

E. VAREIKIS: Manau, kad tokių teorijų prikurti galima labai daug.

A. BUTKEVIČIUS: Čia ne teorija, čia - istorija.

E. VAREIKIS: Viena iš 50 galimų hipotezių. Kai man rusai sako, kad Lietuvos Sąjūdis atsidarė, nes amerikanių sugalvojto nužudyti Michailą Gorbočiova, tai aš atsakau, kad buvau sąjūdietis, niekas man neparėdė ir nenutarė. Mane į Sąjūdį vedė patriotizmas. Reikia nepamiršti, kad dėl „Brexit“, kad jeigu būtų 2 proc. žmonių kitaip išsimeigoję, nebūtų taip nubalsavę. Ar „Brexit“ silpnina, ar stiprina Europos Sąjungą, sunkčiau su tuo, kad tokią, kokią ji pati save įsivaizduoja šiandien, tai tikrai silpnina. Mes, kaip Europos Sąjungos nariai, galim dėl to apgalvoti, bet negalim sakyti, kad dėl to britai negali daryti to, ką jie padarė. Jie turi tokią teisę ir su Sovietų Sąjunga to lyginti

visiems vienodos. Jeigu jie pasirinko Britaniją, tai pasirinko visas rizikas, kurios ten yra. Kažkada aš turėjau progą pasilikti gyventi Šveicarijoje, bet tuo nepasinaudojau. Galėjau taip pat likti svetimajame šalyje su visomis rizikomis. Nieko čia baisaus nematau.

G. JAKAVONIS: Ponas Vareikis kritikuoja sąmokslų teorijas, bet kartais būna taip, kad jos išsirutulioja ir įvyksta. Bet jeigu jau viena iš stipriausių Europos Sąjungos ekonomikų nori išstoti, vadinasi, kažkas yra negerai.

E. BICKAUSKAS: Mano nuomone, ta pati Europa ieško savęs. Ar tai pirmas Europos projektas? Ne pirmas. Buvo ir Romos imperija, kurią galėčiau pavadinti Europos projektu, net ir Hitlerio atakos. Mes vis ieškome savęs. Galiu pasakyti, kad net ir Rusija ieško, bet neatranda savęs. Ir Europa negali atrasti savęs. Tai ką gi daryti mums su ta Rusija? Ar tai Europa, ar ne Europa? Jeigu mes Rusiją prisileisime arčiau, ar ji „suvalgys“ Europą, ar mes ją „suvalgysime“? Mano įsitikinimu, šis projektas yra reikalingas, o dabartinėmis sąlygomis yra būtinas. Ne viskas yra gerai. Jeigu mes pasižiūrėtume istorijos prasmę, nes žmonių istorija nėra ilga, o čia - tik keletas dešimtmečių, - akivaizdžiai pradeda ryškėti galii tikslai. Kokia yra Lietuvos sąmokslų teorijos. Viena iš mūsų demokratijos problemų - žaidimo taisyklės, nes, ar tu laimėjai krepšinio varžybas 20 taškų skirtumu, ar vieno taško skirtumu, vis tiek teigiama, kad tu laimėjai. Tai ir britų „brexininkai“ laimėjo labai nedideliu skirtumu, bet laimėjo.

Dėl mūsų tautiečių... Mūsų tautiečiai Britanijoje nelabai išsiskiria, jie yra Europos Sąjungos piliečiai. Kaip ir Lenkijos piliečiai, kurių yra daugiau nei lietuvių, kaip Rumunijos piliečiai. Taisyklės yra

je nesutarė su Tarybų Sąjunga prieš vokiečius. Bet jis nurodė dėl ko, nes kategoriškai tokiems susitarimams prieštaravo Lenkija, Lietuva, Latvija ir Estija. Paskutinis skyriaus sakiny - „aš nežinau, kaip būtų pakrypusi istorija, bet žinau, kad jeigu būtumėm nepaklausę jų ir sudarę šią sąjungą, tai istorija būtų buvusi tikrai ne blogesnė negu ji buvo iš tikrųjų“. Negaliu 100 proc. garantuoti autentiškumo, bet visas bendras tos knygos vaizdas rodo, kad prie tokios išvados galima prieti. Pasikartosiu, kad mes ne daug ką galime paveikti, mūsų saugumas priklauso nuo šių galios centrų galimo ar negalimo konflikto.

Audrius BUTKEVIČIUS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras

▶ ...mes visą laiką bijome, kad galime būti bet kuriuo momentu parduoti didesniųjų dėl vienokio ar kitokio susitarimo

G. JAKAVONIS: Ne taip seniai prie šio stalo kalbėjome apie Estiją, buvome grįžę net į tarpukario laikotarpį, kai Lietuva su latviais ir estais daugiausiai nesutardavo dėl to, kad su lenkais labai gerai sutardavo latviai ir estai...

E. BICKAUSKAS: Mano supratimu, istoriją reikia žinoti, bet bandyti sugrįžti į XX a. ar XIX a. kalbos. Knyga vadinasi „Kaip aš kariavau su Rusija“. V. Čerčio tikrai nepavadinai labai mylinčiu Rusiją. Ieškojau Lietuvos, Latvijos, Estijos, tai mūsų valstybės paminėtos tik 1938 metų susitarimų kontekste. V. Čerčilis toje knygoje pripažįsta, kad prancūzų ir britų kaltė, jog

kuriuose ignoruojamos geopolitinės tendencijos. Tokiu atveju būtų pravarvė pasaulį matyti ne tik iš XIX a. pozicijų, vertėtų žvilgtelėti net į XVI a. arba net dar giliau. Jeigu kalbėtumėm apie Lietuvos geopolitinę situaciją, tai praktiškai ji nesikeičia nuo XVI a. Mūsų sąjungininkai, mūsų priešininkai faktiškai išlieka tie patys ir šią situaciją reikia suvokti kaip duotybę, kuri turi lemti mūsų politinius sprendimus, kuri buvo ignoruojama per visą Nepriklausomybės periodą. Dar norėčiau pasisakyti dėl tų vadinamųjų sąmokslų teorijų. Nagrinėti faktą be tam tikro fono, kuriame jis vyksta, yra metodologinė klaida. Fonas yra geopolitika, fonas yra istorija. Jeigu šių dalykų nepaisysi, tai apie ką tokiu atveju mes turime kalbėti. Tiesiog tampame žurnalistais, kurie, ką mato, tą ir gieda.

Grįžkime prie klausimo apie mūsų saugumo situaciją ir apie tai, kas vystosi toliau ir ką reikėtų daryti? Be abejo, Kinijos problema šiandien yra pagrindinė problema. Net ne Rusijos problema. Akivaizdu, kad šiandien Europai spręsti Kinijos problemą be Rusijos yra neįmanoma. Man gali labai nepatikti V. Putino veikas Ukrainoje, bet negaliu ignoruoti to fakto, kad Rusija - tai ne Putinas. Aš negaliu ignoruoti to fakto, kad Rusija egzistuoja čia, egzistuoja dabar ir kažkokia forma egzistuos ateityje.

Mes turėtumėm padaryti viską, kad ta Rusija, kad ir kokia forma ji egzistuos, būtų naudinga mums, kad mes galėtumėm veikti efektyviau. Be abejo, kyla klausimas, kokie ryšiai turėtų būti Rusijos su Europos Sąjunga šiam Kinijos grėsmės kontekste, kokie turėtų būti Rusijos ryšiai su Europos Sąjunga? Ar tai, kas iš jos liks, turėtų būti musulmoniškos invazijos į Europos Sąjungą kontekste? Istorija yra mano meilė ir pagrindinis „arkliukas“. Mano požiūriu, kalbėti apie kažkokią Europos politiką nevertinant šių dviejų grėsmių faktorių, t.y. Kinijos skverbimosi ir strateginių pozicijų užėmimo bei islamo invazijos į Europą ir greitai besikeičiančios demografinės situacijos jų naudai - neįmanoma.

kuri galėtų kompensuoti šias iškyknės grėsmes, ribose. Toks pats istoriškai artimiausias ir mums labiausiai efektyvus darinys - mūsų ryšiai su Airija. Nemanau, kad šiandien šie ryšiai turėtų būti ignoruojami. Manau, kad šie ryšiai turėtų būti kur kas labiau intensyvinami, negu tai buvo daroma iki šiol. Galbūt ir mes turėtumėm orientuotis į Lenkijos, Vengrijos, Čekijos, tam tikra prasme, Slovakijos ir mūsų tarpusavio bendrą veikimą. Mums tai yra aktualiau ir svarbiau istoriškai negu mūsų kaimynams latviams ir estams.

E. VAREIKIS: Apie ką mes diskutuojame: ar apie „Brexit“, ar apie Rusijos įstojimą į Europos Sąjungą? Pasakysiu, kad geopolitika yra žymiai svarbiau nei mes kartais manome. Viena iš Europos Sąjungos silpnų vietų yra tai, kad ji nori daryti savo politiką be geopolitikos. Tokia jų idėja. Jie sako, pamirškite geopolitiką, darykite gerai čia ir dabar. Jeigu Europos Sąjungos išorėje būtų daugiau geopolitikos, tai būtų žymiai geriau. Blogai, kad geopolitika yra beveik tas pats, kas nacionaliz-

mas. Todėl čia yra viena iš Europos Sąjungos silpnų vietų. Kai klausiamo, ar Europos Sąjunga yra reikalinga, du trečdaliai europiečių atsako: taip, ji yra reikalinga. Ar Europos Sąjunga funkcionuoja gerai ir eina gerais keliais? 60 proc. atsako, kad ne, ji funkcionuoja blogai. Tai yra mašina, kuri yra reikalinga, bet veikia neefektyviai. Grįžtant prie geopolitikos... Geopolitika nėra toks amžinas dalykas kaip jūs, Audriau, bandote sakyti. Mes galime grįžti ir į XVI ir į XV a., bet kas buvo Jungtinės Amerikos Valstijos prieš 150 metų? Tai buvo tolima, atsilikusi žemdirbių ir fermierių šalis. Didžiąja valstybe ji tapo XX a. Ar ji bus didžioji XXI a. pabaigoje, galime sakyti - taip, galime sakyti - ne. Prieš ateinant D. Trumpui, buvo sakoma, kad Amerikai reikia išeiti į pensiją. Tačiau tai keičiasi nuo atskirų žmonių sprendimų ir čia nėra jokių sąmokslų. „Brexit“ yra žmonių sprendimas. Vieniems jis patinka, kitiems - nepatinka, bet tai yra natūralus procesas. Žmonės turėtų būti kur kas labiau intensyvinami, negu tai buvo daroma iki šiol. Galbūt ir mes turėtumėm orientuotis į Lenkijos, Vengrijos, Čekijos, tam tikra prasme, Slovakijos ir mūsų tarpusavio bendrą veikimą. Mums tai yra aktualiau ir svarbiau istoriškai negu mūsų kaimynams latviams ir estams.

▶ Viena iš Europos Sąjungos silpnų vietų yra tai, kad ji nori daryti savo politiką be geopolitikos

mas. Todėl čia yra viena iš Europos Sąjungos silpnų vietų. Kai klausiamo, ar Europos Sąjunga yra reikalinga, du trečdaliai europiečių atsako: taip, ji yra reikalinga. Ar Europos Sąjunga funkcionuoja gerai ir eina gerais keliais? 60 proc. atsako, kad ne, ji funkcionuoja blogai. Tai yra mašina, kuri yra reikalinga, bet veikia neefektyviai. Grįžtant prie geopolitikos... Geopolitika nėra toks amžinas dalykas kaip jūs, Audriau, bandote sakyti. Mes galime grįžti ir į XVI ir į XV a., bet kas buvo Jungtinės Amerikos Valstijos prieš 150 metų? Tai buvo tolima, atsilikusi žemdirbių ir fermierių šalis. Didžiąja valstybe ji tapo XX a. Ar ji bus didžioji XXI a. pabaigoje, galime sakyti - taip, galime sakyti - ne. Prieš ateinant D. Trumpui, buvo sakoma, kad Amerikai reikia išeiti į pensiją. Tačiau tai keičiasi nuo atskirų žmonių sprendimų ir čia nėra jokių sąmokslų. „Brexit“ yra žmonių sprendimas. Vieniems jis patinka, kitiems - nepatinka, bet tai yra natūralus procesas. Žmonės turėtų būti kur kas labiau intensyvinami, negu tai buvo daroma iki šiol. Galbūt ir mes turėtumėm orientuotis į Lenkijos, Vengrijos, Čekijos, tam tikra prasme, Slovakijos ir mūsų tarpusavio bendrą veikimą. Mums tai yra aktualiau ir svarbiau istoriškai negu mūsų kaimynams latviams ir estams.

E. VAREIKIS: Lietuvos geopolitinė tradicija, kas tai yra? Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė? Lietuvos Respublikos dalis ar Europos Sąjungos dalis?
A. BUTKEVIČIUS: Tuomet atsakykit į klausimą, kas mums yra vertybė? Nes tai nusprendžia, ką mes renkames.

likimas, tekstų geopolitikos mokslininkai rašo labai daug. Jau kalbama, kad mes planuojame sudaryti Siaurės Baltijos Sąjungą, Briuselyje mes jau esame pakrikštyti „blogo klimato koalicija“; skandinavai, baltai, olandai, airiai, gal ir britai prisijungtu.

Žmonės nėra tokie kvaili, kad galvotų, jog Europos Sąjunga yra sukurta milijonui ar tūkstančiui metų. Visi žino, kad tai yra geopolitinis procesas. Jis buvo sukurta tam, kad užgydytų Antrojo pasaulinio karo žaizdas, vėliau jis buvo sėkmingas. Tačiau ar jis yra amžinas? Žinoma, ne. Nieko čia tokio, kad jis ne amžinas. Manau, „Brexit“ nereikia labai bijoti ar keikti. Tai yra natūralus demokratijos procesas. Nesukubėjau sakyti, kad čia yra dideli sąmokslai, nukreipti prieš mus. Tai, kad mes esame Europos Sąjungoje, yra labai gerai, mes jaučiamės stabiliai.

A. BUTKEVIČIUS: Niekuomet nesakiau, kad žmonės balsuoja dėl to, kokie buvo Aleksandro I ir Napoleono santykiai. Kalbėjau apie tai, kad yra tam tikras politinis tęstinumas, o žmonės dalyvauja politiniuose rinkimuose ir demokratinuose rinkimuose ne todėl, kad jie patys nori, o todėl, kad jiems yra pateikiamos vienos ar

Egidijus VAREIKIS
Seimo narys

kitos alternatyvos, jie vienaip ar kitaip yra veikiami. Mes kalbame apie įtakas, kurios yra išryškinaimos, pakeliamos į viešąjį lygį. Nors truputėlį „pasikasus“, tokias įtakas rasim visoje buvusioje Sovietų Sąjungos teritorijoje, rasime tame pačiame „Brexit“, kurio neįmanoma kitaip suprasti. Tai įtakos mechanizmų kūrimas, už kurių stovėja tam tikri interesai. Manau, kad valstybių geopolitiniai interesai užduoda tuos politinius interesus ir dažnai tai tešiasi šimtmečiais. Tarybų Sąjunga perėmė ir paveldėjo labai daug Carinės Rusijos istorijos interesus ir už juos labai efektyviai kovojo. Lygiai tą patį daro šiandieninė Rusija. Šiandieninėje situacijoje, kai mes kalbame apie „Brexit“, nekalbėti apie visą šį kontekstą, kuris yra veikiamas „Brexit“ ir kuris veikia „Brexit“, tai reikška kalbėti apie kažkokius pavienius faktus, kurie savaime patys nieko nereiškia. Tikrai nemanau, kad čia buvo kažkas padaryta, siekiant paikinti mums, tiesiog mums darys įtaką sukuriamos situacijos.

E. VAREIKIS: Lietuvos geopolitinė tradicija, kas tai yra? Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė? Lietuvos Respublikos dalis ar Europos Sąjungos dalis?

A. BUTKEVIČIUS: Tuomet atsakykit į klausimą, kas mums yra vertybė? Nes tai nusprendžia, ką mes renkames.

Parengė Gediminas JAKAVONIS

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2019

2019 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos šeštadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs! NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2018, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Lietuviškos dvasios kūrėjas A. Kučas

Mano kambarį puošia Antano Kučo estampas „Dailininkas gamtoje“. Sukurtas 1943 metais. Brangi grafiko sūnaus Vidimanto dovana. Prie molberto sėdintį jauną dailininką supa su meile išraižytų medžių gausa. Ta meilė medžiui atkeliavusi iš gimtosios sodybos Deikiškių kaime. Jau vėliau, kūrybinio meistriško metais, dailininkas nuolat prisimins gimtojo namo kieme augusią aukščiausią visame kaime vinkšną, o piešdamas ar raizydamas medžius jaus jiems meilę, jų šakose regės poeziją, gėrėsis, koks harmoningas, susipynęs ir ritmiškai išsidėstęs medžio šakų ir šakelių raštas.

Algirdas BUTKEVIČIUS

Deikiškiuose

Šiandien neišlikusi sename Deikiškių kaime stovėjusi Kučų sodyba, kurioje 1909 metų sausio 24 dieną gimė žymus grafikas, profesorius, valstybinės premijos laureatas Antanas Kučas. Jau vėliau, 1977 metais, jis prisimins, kad namas buvęs drėbtas iš molio, minkyto su šiaudais. Labai senas, nežinia kada statytas.

Tėvas Apolinaras, grįžęs iš Amerikos ir paveldėjęs 24 hektarų ūkį, žmoną Izabelę Morkūnaitę parsivedė į namus iš Pumpėnų (Pasvalio raj.) apylinkėse esančio Jurgėnų kaimo. Gimė dešimt vaikų. Du mirė. Užaugo šeši sūnūs ir dvi dukros. Gausioje aštuonių vaikų šeimoje Antanas buvo ketvirtas.

Vaikystė buvo kaip ir daugelio kaimo vaikų. Piemenavo, ganė galvijus, padėjo tėvams kituose ūkio darbuose. Į mokslus Kučų giminė nebuvo linkusi, tačiau tėvai nusprendė mokyti Antaną ir kitą sūnų Praną. Mama tikėjosi, kad kuris nors iš jų taps kunigu.

Panevėžys buvo pirmas didelis miestas, palikęs būsimajam dailininkui dešimtmečiais neišblėsusį įspūdį. Patiko ir gimnazijoje. Piešimą jame dėstė skulptorius Juozas Zikaras. Tačiau po metų su Panevėžiu teko atsivesti. Tėvams buvo keblu į Panevėžį (apie 40 kilometrų nuo namų) vežioti maistą, todėl jie nusprendė sūnų perkelti į artimesnę gimnaziją. O artimiausia gimnazija buvo Biržuose.

Biržuose

Dailininko tėviškę supo nuobodžios lygumos. Arti nebuvo nei upelio, nei ežero. Tik netoli namų augo pušynėlis, kuriame Antanas mėgdavo vaikščioti su į svečius atvykusi bendraklasiu Bernardu Brazdžioniu. Todėl jam didžiulį įspūdį paliko pirmą kartą Biržuose pamatytas Širvėnos ežeras. Biržų gimnazijoje piešti mokė Stiglico meno mokyklos Peterburge auklėtinis, mokytojas Vilius Šlekys. Jis iš karto pastebėjo jaunojo A.Kučo meninius gabumus, jo piešinius nunešdavo parodyti ir į kitas klases, ragino imti iš jo pavyzdį, piešti taip pat dailiai ir tvarkingai. Pirmaisiais

metais gimnazijoje Antanas Kučas dar dvejojęs, ką pasirinkti: dailę ar muziką. Iš motinos paveldėjęs muzikalumą, išgirdęs begarsio kino metu Vasiliausko salėje gražiai smuiku griežiantį gobelenų kūrėjos Bronės Valentinaitės-Jakubonienės tėvą, panorą ir pats tapti smuikininku. Įsigijo smuiką ir ėmė mokytis juo groti pas Biržuose garsų fotografa, smuikininką ir dainininką Boruchą Michelsoną. Tačiau kartą A.Kučas nupiešė iš natūros Biržų pilies griuvėsius. Mokytojas šį piešinį išgyrė ir apsidžiaugė, kad gimnazijoje gimė naujas dailininkas. Paskutiniaisiais gimnazijoje metais piešimo mokė ką tik Kauno meno mokyklą baigęs mokytojas Povilas Andrejauskas. Jis skatino piešti daugiau iš natūros, ragino A.Kučą rinktis dailininko kelią. Greitai Antanas išgarsėjo kaip rengiamų įvairių vaidinimų nuolatinis dekoratorius. Kartą biržiečiai šauliai statė spektaklį. Į Biržus buvo ką tik atvažiavęs muzikos mokytojas ir režisierius Apolinaras Likerauskas. Apsidžiaugė nupieštomis dekoracijomis. „Gavau 100 litų, nusipirkau lietpaltį ir laikrodį. Ir su šituo lietpaltiu ir laikrodžiu važiuoju stoti į Kauno meno mokyklą. (...) Mūsų Vabalninko parapijos klebonas net norėjo, kad aš dekoruočiau bažnyčią. Ir man atrodė, kad sugebėčiau. Tik jau vėliau, kada įstojau į Meno mokyklą, patyriau tam tikrą nusivylimą, pasirodo, kad dar nieko nežinau. Dar reikia daug mokytis, daug dirbti,“ - prisiminė tuos laikus dailininkas.

Studijų metai

Baigę gimnaziją trys bendraklasiai draugai A.Kučas, Bernardas Brazdžionis ir Balys Sklenys Kaune nutarė gyventi kartu. Susiras kambarį, gyvens drauge ir studijuos. Brazdžionis stojo į universitetą, filologijos fakultetą, Sklenys - į medicinos fakultetą, o A.Kučas, dar gimnazijoje rašęs laišką Meno mokyklos direktoriui Ignui Šlapeliui, išlaikęs egzaminus tapo Kauno meno mokyklos studentu. Apsigyveno bičiuliai kaip ir planavo. Kartu. Kambarys nemažas. Vietos užteko visiems trimis. Vėliau šeimnininkas pradėjo statyti naują namą kitoje, Šviesos, gatvėje. Pažadėjo duoti biržiečiams studentams didelį kambarį.

► Kučas ketino tapti tapytoju, tačiau Galdikas įtikino, kad jis iš prigimties esąs grafikas

Kai po vasaros atostogų sugrįžę rudenį nuėjo apsigyventi naujame bute, nustebo, kad tas kambarys toks siaurukas ir mažiukas. Tik dvi lovos telpa. Sklenys miegodavo atskirai, o Antanas su Brazdžioniu - vienoj lovelėj. Tokioj geležinėj, sunkioj. Beveik ant rėmo tekdamo gulėti.

Didžiausi autoritetai Meno mokykloje jam buvo du pedagogai - Ka-

► Antanas Kučas (1909-1989)

► Antanas Kučas. Estampas „Dailininkas gamtoje“

jetonas Šklėrius ir Adomas Galdikas. Šklėrius dėstė piešimą, o Galdikas grafiką. Kučas ketino tapti tapytoju, tačiau Galdikas įtikino, kad jis iš prigimties esąs grafikas.

Dailininkas prisimena, kad studijuodami Meno mokykloje ėmė galvoti, ką veiks išėję į gyvenimą.

buvo grupės narių) ir trimis skydais, simbolizuojančiais tapybą, skulptūrą, grafiką. Grupės nariai pasižadėjo materialiai remti vienas kitą. Kai Viktoras Petravičius, išvažiavęs tobulintis į Paryžių, negavo stipendijos, jam „Formos“ nariai kiekvieną mėnesį sudėdavo ir nusiūsdavo po 25 litus. „Formos“ grupė ieškojo tų pačių nacionalinių, liaudiškų ir kartu modernių kūrybos momentų, puoselėjo bendrus kūrybinius sumanymus: planavo išleisti plakatų, skirtų lankytinoms Lietuvos vietoms, seriją, surengė grafikos parodą Klaipėdoje, norėjo išspausdinti iliustruotą lietuvių literatūros antologiją. Tačiau šioms sumanymams nesurado leidėjo. Antanas Kučas sukūrė tris iliustracijas Aišbės „Bričkai“. Adomui Galdikai rekomendavus iliustravo J.Tumo-Vaižganto kūrybos rinkinį „Milžinų dvasios“. Jis buvo išspausdintas 1935 metais. Sukūrė viršelius

savo artimo bičiulio Bernardo Brazdžionio poezijos knygai „Krintančios žvaigždės“, V. Mykoliaičio-Putino romanui „Altorių šešėly“ ir kitoms knygoms.

Kūryba ir gyvenimas

1935 metais A.Kučas baigia Meno mokyklą. Lietuvių meno apžvalginėje parodoje eksponuoja pirmuosius, visuomenės susidomėjimo sulaukusius grafikos kūrinius „Kvieslys“ ir „Piršliai“. Priimamas į Lietuvos dailininkų sąjungą. 1935 - 1936 metais atlieka karinę tarnybą - mokosi Lietuvos karo mokykloje. Jam suteikiamas jaunesniojo leitenanto laipsnis. Tais metais pradeda pedagoginį darbą. Dėsto piešimą Tauragės, vėliau Kaišiadorių gimnazijoje, Kaune. 1944-aisiais buvo pakviestas dėstyti Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute. Nuo 1951 metų beveik iki mirties dėstė Vilniaus dailės institute. 1970 metais jam buvo suteiktas profesoriaus vardas.

Beveik šešiasdešimt metų truko dailininko kūrybinė veikla. Dailėtyrininkė Regina Urbonienė straipsnyje „Įprasminta tradicija“ teigia, kad „beveik svarbiausią indėlį jis yra palikęs meninio knygos apipavidalinimo srityje“. A.Kučas iliustravo ir apipavidalino daugiau kaip 220 knygų.

Vėliau jis iliustravo lietuvių literatūros klasiką: S.Stanevičiaus „Pasakėčias“, V. Mykoliaičio-Putino „Altorių šešėly“ (prie jos iliustracijų grįžo ne kartą), V. Krėvės „Bobulės vargus“, Žemaitės „Marčią“ ir „Petra Kurmeli“. Ruošėsi iliustruoti A.Baranausko „Anykščių šilėlių“, bet nespėjo. A. Kučo, kaip knygų dailininko, kūrybos viršūne laikomos knygos „Marti“ iliustracijos. Už jas 1965 metais A. Kučas buvo apdovanotas Leipcigo tarptautinės knygos meno parodos sidabro medaliu.

Antanas Kučas - vienas iš nedaugelio dailininkų, taip giliai jautęs lietuviško kaimo charakterį, jo nuotaikas. Kiekvienas jo kūrinys buvo tarsi naujas atradimas, naujas žodis Lietuvos grafikoje.

Svarbūs jo kūryboje ir ekslibriai (knygos ženklai). Jų sukūrė beveik penkiasdešimt.

Po menininko mirties liko daugiau kaip keturi tūkstančiai jo piešinių, liudijančių apie A.Kučo igimtus gabumus ir profesinį meistriskumą, meilę ir jautrumą gamtos grožiui.

Prieš trisdešimt metų dailininkas išėjo amžinybėn (mirė 1989 metų sausio 10 dieną, palaidotas Vilniuje, Rasų kapinėse), tačiau jį pažinusių, studentų ir kolegų menininkų atmintyje iki šiol išliko kaip neblėstanti, dosniai savo širdies šilumą dalijusi asmenybė. Jo kaimynas, žymus lietuvių tapytojas Augustinas Savickas A.Kučą vadino tikru šventuoju, nes jis niekad nemokė boheimiškų polinkių turinčio menininko, kaip reikia gyventi, o tyliai raižė savo nuostabius raižinius.

Parengta pagal „Biržiečių žodį“